

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
SLOVENSKA VOJSKA

Šola za podčastnike

1. VISOKI TEČAJ ZA PODČASTNIKE

VOJAŠKI BONTON IN OLIKA

Zaključna naloga

Avtor: všvod. Marko Pirc

Mentor: prap. Igor Skopec

Somentor: švod. Boštjan Poklukar

Postojna, 20. 4. 2011

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju prap. Igorju Skopcu in somentorju švod. Boštjanu Poklukarju za nasvete, usmerjanja in pomoč pri izdelavi zaključne naloge.

IZJAVA O AVTORSTVU ZAKLJUČNE NALOGE

Slušatelj všvod. Marko Pirc izjavljam, da sem avtor zaključne naloge z naslovom Vojaški bonton in olika, ki sem jo napisal pod mentorstvom prap. Igorja Skopca in somentorstvom švod. Boštjana Poklukarja.

S svojim podpisom zagotavljam da:

- je zaključna naloga izključno rezultat mojega lastnega dela,
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v zaključni nalogi, navedena oziroma citirana v skladu s Postopkovnikom za izdelavo in ocenjevanje zaključne naloge na PŠŠ,
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo po Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (Uradni list številka 21/1995, 9/2001), prekršek pa podleže tudi ukrepom disciplinske odgovornosti v skladu s Pravili službe v Slovenski vojski,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo zaključno nalogo in moj status v Slovenski vojski.

S podpisom se odrekam vsem materialnim pravicam v zvezi z zaključno nalogo in dovoljujem uporabo zaključne naloge v študijske namene.

V Postojni, dne 20. 4. 2011

Podpis: _____

VOJAŠKI BONTON IN OLIKA

Bonton je zbir pravil lepega vedenja, ki so odvisna od okolja in samega dogodka kjer se nahajamo ali delujemo. V Slovenski vojski vojaški bonton imenujemo vojaško obnašanje. Njegovo dosledno izvajanje v kombinaciji s čustvenim izražanjem izraža oliko.

Zaključna naloga preuči tako značilnosti in posebnosti vojaškega bontona in olike v Slovenski vojski. Teoretično preuči pravne akte in ostale predpise, ki urejajo obnašanje pripadnikov Slovenske vojske. Omenjeno preučitev dopolnjujejo moja lastna videnja izvajanja vojaškega obnašanja v praksi. V nalogi je tudi predstavljena in s praktičnimi primeri podkrepljena neurejenosti oziroma nedorečenosti obravnavanega področja s strani pravnih aktov in predpisov.

Raziskovalni del naloge omogoča izvedbo raziskave v teoretičnem delu obravnavanega področja. Z izvedeno anketo se ugotovi stopnja izvajanja vojaškega bontona in olike v enotah Slovenske vojske ter ustreznost in razumevanje obravnavanih pravnih aktov in predpisov. V tem delu naloge so kot pomoč pri izdelavi korektivnih ukrepov podani predlogi rešitev, ki temeljijo na procesu vodenja sprememb v organizaciji.

Ključne besede: bonton, olika, protokol, oznake, uniforma, postrojila.

MILITARY ETIQUETTE AND MANNERS

Etiquette is a set of rules of good manners, which are dependent from the environment and the event itself where we are located or we operate. In the Slovenian Armed Forces we define military etiquette as military behavior. Its full implementation combined with emotional expression express manners.

The work is to examine the characteristics and peculiarities of military etiquette and manners in the Slovenian Army. It provides theoretical study of legal acts and other rules governing the behavior of members of the Slovenian Armed Forces. The work is combined with my own vision of execution of practical military behavior. The thesis is also presented and reinforced with practical examples of irregularity or incompleteness of the field from the instruments and provisions.

Research part of the task allows the research in the theoretical part of the field. With a survey we determine the degree of implementation of military etiquette and manners in units of the Slovenian Armed Forces, and the relevance and understanding of the legal acts and regulations. In this part of the work are the proposals as assistance, for corrective action provided a solution based on a process of managing changes in the organization.

Key words: etiquette, manners, protocol, signs, uniform, lined.

KAZALO

1	UVOD	7
2	METODOLOŠKI OKVIR	9
2.1	NAMEN IN CILJ NALOGE.....	9
2.2	HIPOTEZE	9
2.3	METODE DELA.....	10
2.4	STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE	10
3	VOJAŠKO OBNAŠANJE IN ODNOSI V SV	12
3.1	NORMATIVNE PODLAGE	12
3.2	PRIPADNIKI SV	13
3.2.1	Civilne osebe.....	14
3.2.2	Vojaške osebe.....	14
3.3	NOŠENJE UNIFORME IN IZGLED ZAPOSLENIH V SV.....	15
3.4	NOŠENJE OZNAK NA UNIFORMI.....	17
3.5	NASLAVLJANJE IN PREDSTAVLJANJE	19
3.6	POZDRAVLJANJE	19
3.7	POSTROJILA.....	20
3.8	SPREJEMANJE URADNIH OBISKOV V ENOTI	21
4	RAZISKAVA O VOJAŠKEM BONTONU IN OLIKI V SV	22
4.1	OPIS PROBLEMA	22
4.2	CILJ RAZISKAVE	22
4.3	HIPOTEZE	22
4.4	METODOLOGIJA.....	23
4.5	ANKETNI LIST	23
4.6	PREDVIDENI REZULTATI RAZISKAVE IN PREDLOGI.....	24
4.6.1	Predvideni rezultati raziskave	24
4.6.2	Predlogi za izboljšanje stanja.....	26
5	ZAKLJUČEK.....	30
6	LITERATURA	33
	SEZNAM KRATIC.....	34
	SEZNAM PRILOG	35

1 UVOD

Bonton kot pravila lepega vedenja in njegova uspešna uporaba v praksi, ki jo lahko imenujemo olika, nas v življenju spremljata od rojstva do smrti. Pravila splošnega lepega vedenja nas že v rani mladosti naučijo starši in jih glede na okolje kjer se šolamo in delujemo skozi življenje v posameznih segmentih nadgrajujemo. Prijazno in čustveno izvajanje pravil lepega vedenja pomenijo olika in s tem stopnjo olikanosti posameznika. Z vstopom posameznika v vojaško organizacijo v našem primeru Slovensko vojsko (v nadaljevanju SV) se le ta sreča z vojaškim bontonom in njegovim izvajanjem v vojaškem sistemu, ki se po mojem prepričanju prične pri »čistih škornjih«. Definicije vojaškega bontona ni in ga kot takega lahko imenujemo vojaško obnašanje pripadnikov SV kot posameznikov oziroma obnašanje vojaških enot na vseh ravneh.

V zaključni nalogi so v teoretičnem delu predstavljeni pravni akti in predpisi, ki določajo, urejajo in vplivajo na vojaško obnašanje pripadnikov SV tako znotraj vojske, kakor tudi navzven s poudarkom na notranjih medsebojnih odnosih.

V nadaljevanju sem kot dolgoletni pripadnik SV podal lastno videnje in ugotovitve povezane z izvajanjem in ustreznostjo določil navedenih pravnih aktov in predpisov v praksi. Pomanjkljivosti sem podkrepil s praktičnimi primeri.

V zadnjem delu naloge je izdelana raziskava. S pomočjo katere je v prihodnosti z uporabo ankete možno dobiti vpogled kako pripadniki SV poznajo predpise, ki urejajo in vplivajo na vojaško obnašanje, kako se ti predpisi izvajajo v praksi in zakaj se oziroma se ne izvajajo tako kot je predpisano. Na zaključku raziskave so navedeni predlogi, ki so namenjeni, kot pomoč pri izdelavi korektivnih ukrepov po izvedeni raziskavi in temeljijo na procesu vodenja sprememb v organizaciji.

Z zaključno nalogo kot celoto želim predstaviti, da vojaški bonton kot vojaško obnašanje obstaja ter kdo in kako ga v praksi izvaja. Predvsem želim, da bo izdelana raziskava in njena kasnejša praktična izvedba prispevala k ugotoviti in izboljšanju stanja na tem področju.

Naloga je pisana v moškem spolu in kot taka vključuje tako pripadnice kot pripadnike SV.

Pri nalogi sem se zaradi časovne omejitve za pripravo naloge omejil zgolj na izdelavo raziskave, katero bo v prihodnosti v sodelovanju s podčastniško funkcijsko podporno linijo izvedel glavni podčastnik sil SV ter z ugotovitvami seznanil svoje nadrejene in kasneje podal tudi ustrezne usmeritve za ohranjanje oziroma izboljšanje stanja na področju vojaškega obnašanja v SV.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 NAMEN IN CILJ NALOGE

Namen naloge je teoretično opisati, kako je s predpisi urejen vojaški bonton ali vojaško obnašanje med zaposlenimi v SV in posledično njihov izgled. Iz lastnih izkušenj sem teoretično predstavil, kako se obravnavani predpisi izvajajo v praksi in vplivajo na delo, obnašanje in oliko zaposlenih. Do dejanskih ugotovitev bo možno priti po izvedeni raziskavi, ki bo s pomočjo anketnega vprašalnika omogočala realen vpogled v izvajanje vojaškega obnašanja med zaposlenimi v SV.

Glavni cilj naloge je pripraviti anketni vprašalnik za ugotavljanje stanja na področju izvajanja vojaškega obnašanja. Na podlagi ugotovitev in analize se ukrepa skladno s predlogi za korektivne ukrepe, ki temeljijo na spremembi organizacijske kulture.

2.2 HIPOTEZE

S praktično izvedbo zaključne naloge bo možno potrditi ali ovreči naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Med pripadniki SV je poznavanje predpisov, ki vplivajo na njihovo vojaško obnašanje in izgled dobro.

Hipoteza 2: V SV imamo s predpisi ustrezno urejeno področje, ki vpliva na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov vojske.

Hipoteza 3: V SV je vojaško obnašanje in izgled pripadnikov ter posledično vojaški bonton na ustrezni ravni in se izvaja skladno s predpisi.

Hipoteza 4: Pripadniki SV se želijo vojaško obnašati in skrbijo za svoj vojaški izgled.

Hipoteza 5: Pripadniki SV so ob uvedbi novosti na področju vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak o tem pravočasno seznanjeni preko linije poveljevanja in kontrole (PINK) in podčastniške funkcijsko podpome linije (PPL) ter ustrezno usposobljeni za pravilno izvajanje novosti v praksi.

Hipoteza 6: Pripadniki SV se v primeru neprimernega vojaškega obnašanja in osebnega izgleda medsebojno opozarjajo.

2.3 METODE DELA

Pri izdelavi zaključne naloge sem uporabil naslednje metode:

- Z analizo virov sem preučil trenutno veljavne predpise, ki urejajo ali vplivajo na vojaško obnašanje in odnose znotraj SV in navzven. To metodo sem uporabil tudi za pojasnjevanje določenih osnovnih pojmov v nalogi.
- Z izkustveno metodo sem v nalogo vnesel lastna opažanja in spoznanja, katera sem pridobil tekom 19 letnega službovanja v SV.
- Raziskovalna metoda je uporabljena v teoretični pripravi raziskave predvsem pri izdelavi celotnega koncepta raziskave in izdelave predlogov korektivnih ukrepov.

2.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je sestavljena iz uvoda, osrednjega dela, ki je sestavljen iz dveh delov in zaključka.

V uvodu sem predstavil namen zaključne naloge in osnovne pojme, ki pripomorejo k boljšemu razumevanju same vsebine naloge. Predstavil sem tudi namen in cilj naloge ter raziskovalne metode, katere sem uporabil pri izdelavi vsebine zaključne naloge.

Prvi del osrednjega dela je sestavljen iz predstavitve predpisov, ki urejajo ali vplivajo na vojaško obnašanje in odnose v SV ter sam izgled njenih pripadnikov. V nadaljevanju so konkretnije predstavljeni posamezni deli teh predpisov in praktična uporaba le teh v enotah SV.

Drugi del osrednjega dela zaključne naloge je raziskovalni del, v katerem je pripravljena raziskava, s katero bo s pomočjo anketnega vprašalnika možno ugotoviti stanje na področju vojaškega obnašanja v enotah SV. Dodatno bodo podani tudi predlogi, katere bo možno uporabiti pri izdelavi korektivnih ukrepov po opravljeni raziskavi. Raziskava je namenjena naknadni izvedbi le te s strani glavnega podčastnika sil SV.

Zaključek predstavlja povzetek vsebine in zaokrožene ugotovljene zaključke, do katerih nas pripelje sama vsebina zaključne naloge.

3 VOJAŠKO OBNAŠANJE IN ODNOSI V SV

Vojaški bonton katerega lahko imenujemo tudi vojaško obnašanje skupaj z odnosi v SV, odsevajo urejenost in profesionalnost vojske. Izražajo splošno usposobljenost posameznikov in njihovo spoštovanje predpisov. Predpisi so tisti, ki normativno urejajo to področje in teh je v SV kar nekaj. V praksi se predpisi spoštujejo oziroma ne spoštujejo. Mi želimo ugotoviti vzroke za odličnosti ali slabosti na tem področju in podati predloge kako stanje ohraniti ali izboljšati.

3.1 NORMATIVNE PODLAGE

Vojaško obnašanje, izgled pripadnikov vojske in odnosi v SV urejajo naslednji pravni akti in predpisi:

- Zakon o obrambi – uradno prečiščeno besedilo (Ur. l. RS, št. 103/04).
- Zakon o službi v Slovenski vojski (Ur. l. RS, št. 78/07).
- Pravila službe v Slovenski vojski (Ur. l. RS, št. 84/09).
- Pravilnik o oznakah v Slovenski vojski in dopolnitve (Ur. l. RS, št. 3/95, 95/02, 83/04, 62/05).
- Pravilnik o priznanjih ministrstva za obrambo (Ur. l. RS, št. 41/07).
- Navodilo o uniformah in opremi vojaških oseb (MORS, št. 017-04-21/97, z dne 16. 7. 1998).
- Navodilo o uniformah Slovenske vojske (MORS, št. 023-68/2008-5, z dne 27. 2. 2008).
- Postrojitelvena pravila Slovenske vojske (MORS, šifra: 804-22-1/2004-1, z dne 21. 1. 2004).
- Vojaški protokol (MORS, št. 017-04-1/2004, z dne 16. 3. 2000).
- SOP-ji in usmeritve na vseh ravneh.

Zakon o obrambi in Zakon o službi v Slovenski vojski sta pravna akta, ki omenjata in v posameznih členih tudi bolj natančno določata odnose znotraj obrambnega sistema in SV. Zgoraj navedena pravna akta in Pravila službe v Slovenski vojski se medsebojno dopolnjujejo in nadgrajujejo.

Pravila službe so predpis, ki nazorno predpisuje vojaško obnašanje in odnose znotraj vojaške organizacije in ureja vsa področja delovanja posameznikov v SV. Tako je s

področja vojaškega obnašanja in medsebojnih odnosov v II. in III. poglavju Pravil službe določeno kdo so pripadniki SV, kako se nosi uniforma in kakšen naj bo izgled pripadnikov vojske, kako se pripadniki vojske medsebojno predstavljajo, naslavljajo in pozdravljajo, okvirno govori o uradnih obiskih, itn..

Postrojivna pravila Slovenske vojske so pravila in norme, ki predpisujejo postopke posameznikov in enot pri izvajanju postrojil. Za medsebojne odnose in vojaško obnašanje posameznika je posebno pomembno poglavje Postrojila posameznika.

Pravilnik o oznakah v Slovenski vojski skupaj z dopolnitvami predpisuje katere oznake in na kakšen način se te nosijo na posameznih uniformah.

Navodilo o uniformah in opremi vojaških oseb in Navodilo o uniformah Slovenske vojske predpisujeta vrste in način nošenja uniform v SV. V navodilih je za vsak posamezni del uniforme navedeno kdo in kako ga nosi.

Pravilnik o priznanjih ministrstva za obrambo predpisuje vrste priznanj Ministrstva za obrambo njihovo podeljevanje, za naše obravnavano področje je v tem pravilniku pomemben del, ki določa kako dobljena priznanja in njihove nadomestne trakove nosimo na uniformi.

Vojaški protokol je knjiga v kateri so navodila, kako postopati in se obnašati v različnih situacijah ter v katerih priložnostih se uporablja vojaški protokol.

Razni SOP-ji in podane usmeritve povezane z vojaškim obnašanjem in nošenjem uniforme še bolj precizno ali na novo določajo nošenje uniforme v SV.

3.2 PRIPADNIKI SV

Pravila službe v Slovenski vojski v II. Poglavju: Pripadniki določajo, da SV sestavljajo pripadniki, katere delimo na civilne in vojaške osebe. Vojaške osebe predstavljajo uniformiran del SV, katerega sestavljajo:

- Vojaki.
- Podčastniki.
- Častniki.
- Generali in admirali.

- Vojaški uslužbenci (PSSV II. poglavje).

Struktura SV je popolnena z vsemi zgoraj naštetimi kategorijami zaposlenih. V prihodnosti bo potrebno predvsem urediti številčno razmerje med posameznimi kategorijami in formirati ustrezne formacijske dolžnosti. Sedanje neustrezno neskladje posledično vpliva tudi na vojaško obnašanje in medsebojne odnose znotraj vojske.

3.2.1 Civilne osebe

Civilne osebe so poklicni pripadniki SV, ki pri svojem delu ne nosijo vojaške uniforme in osebne ali druge oborožitve. V strukturi SV opravljajo strokovno-tehnične in druge naloge skladno s formacijami enot. Posebnost delovanja civilnih oseb, glede na ostale javne uslužbence je, da so civilne osebe zaposlene v SV dolžne izvrševati ukaze in navodila nadrejenih, razen v primerih, če je v njih navedeno, da se nanašajo zgolj na vojaške osebe (PSSV 26. točka).

3.2.2 Vojaške osebe

Vojaške osebe pri opravljanju del in nalog nosijo vojaško uniformo ter opravljajo naloge, ki so del vojaške službe. Za vse vojaške osebe je zahtevano opravljeno temeljno vojaško strokovno usposabljanje.

Vojaki so vojaške osebe. Skladno s splošnimi in vojaškimi znanji ter osebnimi izkušnjami v SV opravljajo tako splošne kakor tudi specialistično vojaške dolžnosti. Z opravljanjem formacijske dolžnosti vodje skupine prevzemajo osnovno vodstveno dolžnost.

Podčastniki so vojaške osebe, ki imajo podčastniški čin. Podčastniki v SV opravljajo:

- Enotovne formacijske dolžnosti v poveljniškem stebru.
- Štabne formacijske dolžnosti v štabnem stebru.
- Specialistične formacijske dolžnosti v specialističnem stebru.

Podčastniki so v osnovi odgovorni za organizacijo in izvedbo usposabljanja posameznikov, posadk in timov. Poveljujejo manjšim taktičnim enotam in skrbijo za profesionalni razvoj vojakov in podčastnikov.

Najnižja in osnovna podčastniška dolžnost je poveljnik oddelka ter najvišja glavni podčastnik SV. Še posebej je potrebno omeniti podčastniško funkcijsko podporno linijo, katero sestavljajo enotovni podčastniki in je namenjena podpori delovanja linije poveljevanja in kontrole. Posebnost delovanja te linije je v tem, da med samim delovanjem prihaja do posebnega lahko rečemo vzajemnega delovanja (odnosa) med častniki in podčastniki, kar še posebej pozitivno vpliva na medsebojne odnose znotraj SV (PSSV 20. – 22. točka).

Častniki so vojaške osebe, ki imajo častniški čin in opravljajo naloge na častniških formacijskih dolžnostih v Slovenski vojski. Častniki v Slovenski vojski na vseh ravneh opravljajo:

- Poveljniške formacijske dolžnosti v poveljniškem stebru.
- Štabne formacijske dolžnosti v štabnem stebru.
- Specialistične formacijske dolžnosti v specialističnem stebru.

Častniki so odgovorni za učinkovito vodenje vojske in za uresničevanje z Zakonom o obrambi določenih nalog (PSSV 23. točka).

Generali in admirali so vojaške osebe, ki v SV opravljajo najvišje poveljniške in vodstvene dolžnosti na operativni in strateški ravni. Odgovorni so za učinkovito vodenje vojske in za uresničevanje z Zakonom o obrambi določenih nalog (PSSV 24. točka).

Vojaški uslužbenci so vojaške osebe, ki v SV opravljajo predvsem specialistične in strokovne naloge za katere poleg temeljnih vojaško strokovnih znanj ni potrebna dodatna vojaška izobrazba. Vojaške uslužbence glede na njihov razred razvrščamo med nižje in višje vojaške uslužbence. Pristojnost poveljevanja imajo samo vojaški uslužbenci razporejeni na vodstvenih dolžnostih, ostali vojaški uslužbenci imajo le pristojnost opozarjanja oziroma svetovanja poveljniku na nižjem nivoju (PSSV 25. točka).

3.3 NOŠENJE UNIFORME IN IZGLED ZAPOSLENIH V SV

Nošenje delov uniforme in vseh vrst uniform kot celote opredeljujeta Navodilo o uniformah Slovenske vojske in Navodilo o uniformah in opremi v Slovenski vojski. Še bolj natančno in konkretno je nošenje uniforme določeno z SOP-ji, predstavitevami v reviji Slovenska vojska in Katalogu vojaških individualnih veščin.

Med opravljanjem vojaške službe vojaške osebe nosijo uniformo pripadnika SV in s tem predstavljajo vojsko. Pri tem morajo skrbeti, da je uniforma čista, zlikana in nošena skladno s predpisi. Poleg urejenega nošenja uniforme morajo skrbeti za urejen osebni izgled ter ustrezno obnašanje. Vojaške osebe lahko s predhodnim soglasjem s strani načelnika Generalštaba pooblaščenke osebe nosijo uniformo tudi, ko ne opravljajo vojaške službe in sicer pri poroki, krstu, pogrebu oziroma takrat, ko želijo poudariti pripadnost SV. Določena dela lahko vojaške osebe opravljajo tudi v delovnih oblekah.

Za pravilno nošenje uniforme in ustrezen izgled pripadnikov je odgovoren vsak nadrejeni za svoje podrejene pripadnike (PSSV 41. – 46. točka).

V praksi je veliko dilem kateri način nošenja uniforme je pravilen, predvsem je problem v tem, da je bilo Navodilo o uniformah in opremi vojaških oseb sprejeto leta 1998, od takrat do sedaj so deli naše uniforme popolnoma drugi. Nekaj dileme se je že rešilo z novim Navodilom o uniformah Slovenske vojske, v katerem še vedno ni dovolj natančno opredeljeno nošenje posameznih novejših delov uniforme. Načini nošenja tako službene kot tudi bojne uniforme so sicer predstavljeni preko internih medijev kot je revija Slovenska vojska, SOP-jev in dopisov, vendar je potrebno poudariti, da bi bilo to področje nujno potrebno izdelati novo ažurno Navodilo o nošenju uniform Slovenske vojske, ker se v sedanjih aktih pojavlja preveč vprašanj, verzeli in dilem kaj in kako je res pravilno. Vse navedeno vpliva na izgled posameznikov, enot ter celotne SV in v sklopu protokola izgled ne poenotenja.

V nadaljevanju navajam nekaj praktičnih primerov, ki kažejo neurejenost oziroma dileme povezane s področjem nošenja uniforme:

- Barve baretk so določene v Navodilu o uniformah in opremi vojaških oseb, kjer je navedeno, da se barve baretk razlikujejo glede na pripadnost enoti. Kot primer navajam, da iz vsebine omenjenega navodila ali katerega drugega predpisa ni razvidno, kakšno barvo baretke nosi vojaški policist, ki je prerazporejen v drugo enoto. Dilema je ali nosi baretko v barvi enot vojaške policije ali baretko v barvi enote v katero je prerazporejen. V praksi se sedaj pojavlja, da imamo v enotah pripadnike, ki nosijo baretke kot je zgoraj napisano, kar pa bi bilo potrebno z ustreznimi predpisom določiti oziroma dopolniti v omenjenem navodilu.
- V enotah in tudi v reviji Slovenska vojska je na fotografijah možno opaziti, da pripadniki SV redno uporabljajo pokrivala, ki niso nikjer predpisana. Kot primer naj navedem črne zimske kape in športne kape s senčnikom. Omenjeni pokrivali nista predpisani in dovoljeni v nobenem veljavnem dokumentu.

- Velikokrat se še vedno pojavljata termina letna in zimska uniforma, katera ravno tako nista predpisana v nobenem veljavnem predpisu.
- Hlačni pa je predpisan v Navodilu o uniformah in opremi vojaških oseb vendar lahko opazimo, da se zelo redko uporablja.
- Velike dileme se pojavljajo, ali se pri nošenju službene uniforme TIP A1 nosi čapka ali baretka, zato bo v bližnji prihodnosti izdan SOP, ki bo dopolnil in natančneje pojasnil kombinacije nošenja službenih uniform.
- Kot velik problem vidim nošenje ne formacijskih delov uniforme in opreme, kar je vidno predvsem v vsakdanjem vojaškem življenju ali na fotografijah objavljenih tako na intranetni info točki kot tudi v reviji Slovenska vojska.

Navedel sem samo nekaj primerov, katere pri svojem delu vsak dan opažam in se z njimi srečujem. Nekatero dilemo v zvezi z urejenostjo in izgledom so se rešile z uveljavitvijo Kataloga individualnih veščin.

V SV se uvaja nova bojna uniforma. Pred njeno uveljavitvijo v operativno uporabo bi bilo nujno potrebno izdelati navodilo ali SOP o nošenju nove uniforme in njenih posameznih delov.

3.4 NOŠENJE OZNAK NA UNIFORMI

Nošenje oznak na uniformah SV opredeljuje več predpisov, krovni predpis je Pravilnik o oznakah v slovenski vojski ter njegove dopolnitve. Nekaj besed o nošenju priznanj je napisano tudi v Pravilniku o priznanjih ministrstva za obrambo ter še v ostalih posameznih dokumentih, kar povzroča zmedo med pripadniki SV, katere oznake se morajo in kdaj se lahko nosijo na uniformah. Kljub temu je jasno, da se ne glede na vrsto uniforme nosi naslednje oznake:

- Oznaka pripadnosti SV na pokrivalu.
- Oznaka pripadnosti SV na levem rokavu.
- Oznaka pripadnosti enoti na desnem rokavu.
- Začetnica imena in priimek na zgornjem delu uniforme.
- Oznaka čina oziroma razreda.
- Zastavica Republike Slovenije na levem rokavu, med opravljanjem vojaške službe v tujini (POSV).

Za ustreznost nošenja oznak so odgovorni nadrejeni za svoje podrejene pripadnike.

V praksi je področje nošenja oznak na uniformi dokaj nedorečeno. Vzroke lahko iščemo v zastarelih dokumentih, ki urejajo to področje ali tudi ne transparentnost novosti na tem področju. Dejstvo je, da ne vemo več kaj se točno mora oziroma se lahko nosi na posameznem delu uniforme. Zato bo nujno potrebno ustrezno in na enem mestu ažurirati vrste oznak in njihov način nošenja, za kar je najbolj primerna posodobitev že omenjenega pravilnika, kar se v praksi že dogaja, namreč piše se nov Pravilnik o oznakah v Slovenski vojski.

Naj naveden nekaj nejasnosti z obravnavanega področja, katere sem pri vsakdanjem delu opazil v praksi:

- V veljavnih predpisih je določeno, da pripadniki SV med opravljanjem nalog v tujini na levem rokavu nad oznako pripadnosti SV nosijo zastavico Republike Slovenije. Opazil sem, da veliko pripadnikov nosi omenjeno zastavico tudi med opravljanjem nalog v domovini, kar sicer ni prepovedan vendar tudi v nobenem predpisu ni dovoljeno. Problem se pojavi tudi glede nošenja omenjene oznake na službeni uniformi, kjer je le ta prišita in jo ni možno priložnostno odstraniti ali namestiti.
- Večkrat opažam, da se na baretkah namesto oznake pripadnosti SV pojavljajo oznake posameznih enot, ki pa niso nikjer predpisane ali odobrene s strani ustrezne komisije.
- Veliko pripadnikov nad oznako pripadnosti enoti nosi razne polkrožne oznake, katere niso nikjer predpisane, da se lahko nosijo.
- Ugotavljam, da še vedno niso poenotena oblika oznake pripadnosti enoti.
- Namesto začetnice imena in celotnega priimka, je opaziti, da nekateri pripadniki namesto tega nosijo napisane vzdevke.
- Na službeni uniformi je predpisano, da se na levi strani nosi oznaka usposobljenosti, ni pa določeno ali je to oznaka zadnjega opravljenega šolanja ali oznaka rodu oziroma oznaka vedovne usposobljenosti posameznika.
- Pri službenih uniformah nekateri pripadniki na ovratnikih nosijo oznako SVN, katera tudi ni nikjer predpisana.

Vse zgoraj omenjeno in še marsikaj drugega bo potrebno urediti z enotnim predpisom, ki je že v izdelavi in bo v celoti urejal in poenotil nošenje uniforme in oznak.

3.5 NASLAVLJANJE IN PREDSTAVLJANJE

Medsebojno naslavljanje in predstavljanje je eden izmed ključnih elementov splošnega in vojaškega bontona. Pravila službe v Slovenski vojski v III. Poglavju: Ravnanje, obnašanje in odnosi v SV določajo, da se zaposleni v SV načeloma med seboj vikajo, razen, če se drugače ne dogovorijo, vendar je vikanje obvezno ob uradnih in protokolarnih dogodkih.

Vojaške osebe se v SV naslavlja s činom oz. razredom in priimkom, civilne osebe z gospod. Kadar ne poznamo priimka naslovljenega pred činom oziroma razredom dodamo naziv gospod. Nadrejeni in podrejeni se lahko medsebojno naslavlja tudi po položaju ali dolžnosti.

Poleg že navedenega poznamo še naslednje primere naslavljanja:

- Pripadnike v procesu izobraževanja in usposabljanja se naslavlja s kandidat oziroma slušatelj.
- Generale in admirale vseh stopenj z general oziroma admiral (PSSV 82. – 87. točka).

Predstavljanje je del bontona v vseh sferah naše družbe. V SV je določeno, da se vedno prvi predstavi nižji po činu oziroma po položaju in pri tem pove svoj čin, ime in priimek, položaj in kadar je potrebno tudi enoto iz katere prihaja pri tem počaka, da mu roko vedno ponudi višji po činu oziroma položaju.

V Pravilih službe je dobro in dosledno opisano področje, ki se v praksi izvaja ali tudi ne. Majhnost vojske in vsesplošno medsebojno osebno poznavanje otežuje izvajanje predpisanega v praksi.

3.6 POZDRAVLJANJE

Pozdravljanje v družbi in medsebojnih odnosih pomeni izraz spoštovanja. Pravila službe v Slovenski vojski v III. Poglavju: Ravnanje, obnašanje in odnosi v Slovenski vojski vojaškim osebam, ki nosijo uniformo dajejo to čast, da lahko pozdravljajo z vojaškim pozdravom, pri tem obstajajo določena predpisana pravila, kot so na primer:

- Nižji po činu ali razredu prvi pozdravi višjega po činu ali razredu.
- Z vojaškim pozdravom se pozdravi tudi civilne osebe katerim pripadajo vojaške časti.

- Kadar vojaška oseba ne more pozdraviti z vojaškim pozdravom to stori z držo mirno (PSSV 75 – 81. točka).

Kot sem že omenil je pozdravljanje del splošnega bontona in izražanje medsebojnega spoštovanja. Pozdravljanje ali ne pozdravljanje v enotah SV lahko izraža tudi stanje duha pripadnikov in je to lahko poveljujočim eden izmed indikatorjev stanja v njihovi enoti.

V prihodnje bo potrebno poenotiti vojaški pozdrav in zagotoviti medsebojno spoštovanje čina. Korak naprej bomo storili ko se bodo vojaki medsebojno pozdravljali glede na vojaški čin. V praksi opažam, da večina pripadnikov ne pozdravlja, nekateri celo ne odzdravijo. Doseči bo potrebno stanje, da bodo pozdravljanje izvajale vse vojaške osebe po postopku kot je predpisan v Postrojivnih pravilih. V praksi lahko opazimo, da se v SV uporabljajo razne izpeljanke predpisanega pozdrava. Pravilnost izvedbe vojaškega pozdrava bomo dosegli zgolj z doslednim in permanentnim usposabljanjem posameznikov ter stalnim medsebojnim opominjanjem.

3.7 POSTROJILA

Postrojila so postopki posameznika, enot in poveljstev, ki se izvajajo skladno s Postrojivnimi pravili in predstavljajo splošna pravila in norme obnašanja v SV. Za postrojila lahko rečemo, da so skupek vseh že opisanih elementov z dodatkom specificiranih postopkov v posameznih situacijah, katerih rezultat je vojaško obnašanje posameznika in enot ter njihovih medsebojnih odnosov (POSPSV 2004: 15).

V praksi lahko opažamo, da se določeni postopki iz veljavnih Postrojivnih pravil še vedno ne izvajajo ali se nepopolno izvajajo, zato bo nujno potrebno prenoviti oziroma sprejeti nova prenovljena postrojivna pravila, ki bodo še bolj natančno opisovala in opredeljevala posamezna postrojila posameznikov in enot.

V nadaljevanju bom navedel nekaj praktičnih primerov, ki so pokazatelji nedorečenosti oziroma nedoločeni posameznih postopkov v veljavnih Postrojivnih pravilih Slovenske vojske:

- V poglavju postrojila posameznika brez orožja ni določeno, kako in na kakšen način se zloga vojaška kapa oz. baretka, kako se pokrivalo vstavi v žep, strumni korak je opisan zelo nenazorno, določeno obračanje polkrog na levo ni primerno

za vse priložnosti, postrojila posameznika niso nazorno prikazana s fotografijami itd.

- V poglavju postroji enot ni opisan postopek izvedbe jutranjega pregleda enot, ni obrazloženo v kakšnih primerih izvajamo določen postroj, ni določen postroj za izvedbo športne vadbe, določeno je samo mesto v postroju za vodnega podčastnika itd.
- V poglavju postrojila posameznika z orožjem so opisana zgolj za staro oborožitev.
- Niso nazorno obrazloženi in prikazani postopki z zastavami.
- Slovesnosti in ceremoniali niso dovolj nazorno opisani.

Zgoraj sem navedel nekaj praktičnih primerov, ki bodo nazorno opisani in opredeljeni v novem Postrojivnem pravilniku Slovenske Vojske. Pravilnik je v zaključni fazi izdelave.

3.8 SPREJEMANJE URADNIH OBISKOV V ENOTI

Uradni obisk je dogodek, pri katerem so združeni vsi elementi vojaškega bontona in olike. Uradni obisk je naprej najavljen dogodek za katerega se poveljnik in enota še posebej pripravi. Celoten dogodek poteka po točno določenem in načrtovanem ceremonialu pri čemer je še posebej potrebno dati poudarek na urejenosti, izgledu, obnašanju in postrojilih posameznikov in enot. Nikakor ne smemo pozabiti na obnašanje in oblečenost tudi izven uradnega dela obiska kot je npr. skupna večerja ali druženje.

4 RAZISKAVA O VOJAŠKEM BONTONU IN OLIKI V SV

4.1 OPIS PROBLEMA

Na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV vplivajo različni dejavniki. Vzroki za dobro ali manj dobro stanje na tem področju so lahko različni. Tiste katere bo možno ugotoviti s to raziskavo so:

- Nivo poznavanja predpisov, ki vplivajo na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV.
- Ustreznost omenjenih predpisov.
- Nivo izvajanja omenjenih predpisov v praksi.
- Želja pripadnikov SV po vojaškem obnašanju in urejenem izgledu.
- Način in izvedba uvajanja novosti na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV.
- Medsebojno opozarjanje pripadnikov v primeru neprimernega vojaškega obnašanja in osebnega izgleda.

Ugotovitev stanja tako samega vojaškega obnašanja kakor tudi ustreznost predpisov, ki urejajo to področje je ključno za izdelavo ustreznih ukrepov za ohranjanje oziroma izboljšanje le tega in s tem dosego zelenega ciljnega stanja.

4.2 CILJ RAZISKAVE

Raziskava je namenjena ugotovitvi stanja na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV ter ustreznost veljavnih predpisov, ki urejajo to področje. Cilj raziskave je na podlagi ugotovljenega izdelati korektivne ukrepe, ki bodo stanje ohranili oziroma izboljšali. Že v teoretičnem delu bodo podani predlogi za izdelavo korektivnih ukrepov, ki bodo temeljili na spremembi organizacijske kulture.

4.3 HIPOTEZE

Hipoteza 1: Med pripadniki SV je poznavanje predpisov, ki vplivajo na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov vojske dobro.

Hipoteza 2: V SV imamo s predpisi ustrezno urejeno področje, ki vpliva na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov vojske.

Hipoteza 3: V SV je vojaško obnašanje in izgled pripadnikov ter posledično vojaški bonton na ustrezni ravni in se izvaja skladno s predpisi.

Hipoteza 4: Pripadniki SV se želijo vojaško obnašati in skrbijo za svoj vojaški izgled.

Hipoteza 5: Pripadniki SV so ob uvedbi novosti na področju vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak o tem pravočasno seznanjeni preko linije poveljevanja in kontrole (PINK) in podčastniške funkcijsko podpore linije (PPL) ter ustrezno usposobljeni za pravilno izvajanje novosti v praksi.

Hipoteza 6: Pripadniki SV se v primeru neprimernega vojaškega obnašanja in osebnega izgleda medsebojno opozarjajo.

4.4 METODOLOGIJA

Raziskava bo izvedena s pomočjo ankete, ki je sestavljena iz zaprtega tipa vprašanj. Z anketo je možno pridobiti podatke, katere s pomočjo opazovanja težje pridobimo. Anketa bo po elektronskem mediju razposlana v izbrane enote SV in nato izpolnjena vrnjena nosilcu raziskave po kurirski pošti.

Anketo sem testiral pri šestih sodelavcih v enoti, ki so jo ocenili in podali predloge za njeno izboljšanje, katere sem tudi upošteval. S testiranjem ankete sem želel ugotoviti razumljivost in jasnost vprašanj ter dolžino trajanja ankete.

Vzorec raziskave bodo sestavljale vojaške osebe vseh nivojev in ravni ter iz izbranih enot SV. Vzorec naj bi zajemal vsaj 200 anketirancev, vojaških oseb SV.

4.5 ANKETNI LIST

Anketni list (Priloga) je sestavljen iz devetindvajset vprašanj zaprtega tipa. Anketiranci ga izpolnjujejo z obkrožanjem in samo v enem primeru z vpisom ustrezne številke. Predviden čas trajanja anketiranja je 15 min.

Z vprašanji od ena do štiri želim ugotoviti sestavo vzorca in sicer:

- Status vojaške osebe.
- Spol.
- Starostno skupino.
- Leta zaposlitve v SV.

Na podlagi pridobljenih podatkov bom lahko analizirali rezultate glede na štiri zgoraj pridobljene elemente.

Z vprašanji od pet do devet želim s strani anketirancev pridobiti podatke o stopnji poznavanja predpisov, ki urejajo vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV.

Z vprašanji od deset do šestnajst želim s strani anketirancev pridobiti podatke o stopnji izvajanja posameznih predpisov v praksi.

Z vprašanji od sedemnajst do enaindvajset želim s strani anketirancev pridobiti podatke o vzrokih upoštevanja oziroma neupoštevanja veljavnih predpisov, ki urejajo vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV.

Z vprašanji od enaindvajset do devetindvajset želim s strani anketirancev pridobiti podatke o načinu seznanjanja in uvajanja novosti s področja vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV ter izvedbi usposabljanja na tem področju.

4.6 PREDVIDENI REZULTATI RAZISKAVE IN PREDLOGI

4.6.1 Predvideni rezultati raziskave

Realni rezultati raziskave so lahko različni in tudi presenetljivi glede na pričakovane. Kot prvo lahko pričakujemo, da bodo rezultati pokazali, da je stanje na področju vojaškega obnašanja v SV dobro, to pomeni, da bodo rezultati potrdili postavljene hipoteze in pripeljali do spoznanja:

- Da pripadniki SV dobro poznajo predpise, ki urejajo in vplivajo na vojaško obnašanje in njihov izgled.
- Da so predpisi, ki urejajo in vplivajo na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV ustrezni.

- Da je vojaško obnašanje med pripadniki SV in njihov izgled na ustrezni ravni in se izvaja skladno z veljavnimi predpisi, ki urejajo to področje.
- Da se pripadniki SV želijo vojaško obnašati skladno z veljavnimi predpisi, ki urejajo to področje in hkrati dobro skrbijo za svoj urejen izgled.
- Da so pripadniki SV o novostih na področju vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak o tem pravočasno seznanjeni tako po liniji poveljevanja in kontrole kakor tudi po podčastniško funkcijsko podporni liniji ter pred samo uvedbo sprememb tudi ustrezno usposobljeni za izvajanje le teh v praksi.
- Da se pripadniki SV v primeru neprimernega vojaškega obnašanja in osebnega izgleda medsebojno opozarjajo

V primeru navedenih rezultatov, ki so po moji oceni manj verjetni, bi bilo potrebno stanje na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV zgolj vzdrževati in ga skladno z novostmi na tem področju nadgrajevati. Vzdrževanje stanja lahko dosežemo z rednim izvajanjem kontrole na vseh nivojih in permanentnim usposabljanjem in do usposabljanjem tako posameznikov kot enot. Vendar pri tem ne smemo pozabiti, da je dobro stanje možno še izboljšati in ga vedno nadgraditi, kar bi moralo v tem primeru biti tudi naše vodilo »želja biti boljši«.

V primeru, da nas rezultati raziskave pripeljejo do ugotovitve, da je stanje na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov v SV slabo in s tem ovržemo postavljene hipoteze ter pridemo do zaključkov:

- Da pripadniki SV slabo ali sploh ne poznajo predpisov, ki urejajo in vplivajo na vojaško obnašanje in njihov izgled.
- Da so predpisi, ki urejajo in vplivajo na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV neustrezni.
- Da je vojaško obnašanje med pripadniki SV in njihov izgled na nizki ravni in se ne izvaja skladno z veljavnimi predpisi, ki urejajo to področje.
- Da se pripadniki SV ne želijo vojaško obnašati skladno z veljavnimi predpisi, ki urejajo to področje in hkrati slabo skrbijo za svoj urejen izgled.
- Da pripadniki SV o novostih na področju vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak niso pravočasno ali sploh niso seznanjeni tako po liniji poveljevanja in kontrole kakor tudi po podčastniško funkcijsko podporni liniji ter pred samo uvedbo sprememb niso ustrezno usposobljeni za izvajanje le teh v praksi.
- Da se pripadniki SV v primeru neprimernega vojaškega obnašanja in osebnega izgleda medsebojno ne opozarjajo.

V primeru navedenih rezultatov, ki so po moji oceni bolj verjetni, bi bilo potrebno stanje na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV močno izboljšati in z korektivnimi ukrepi in celovitim pristopom dvigniti na višjo raven. Kar bom v nadaljevanju navedel kot predloge za izboljšanje katere se bo lahko upoštevalo in uporabilo pri izdelavi morebitnih korektivnih ukrepov.

4.6.2 Predlogi za izboljšanje stanja

S samo raziskavo bo možno ugotoviti tudi kaj in kje so vzroki za slabo stanje na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV, kar bo v veliko pomoč tistemu, ki bo izdeloval korektivne ukrepe oziroma ukrepe za izboljšanje tega področja. Ukrepi in spremembe bodo vplivale na več področij delovanja posameznikov in enot, kar bo vplivalo tudi na implementacijo teh v realnosti, zato bo potrebno k reševanju problema pristopiti sistematično. Pristopov, kako izboljšati stanje je veliko, v nadaljevanju bom pri izdelovanju predlogov za izboljšanje z raziskavo ugotovljenega stanja uporabil pristop, ki temelji na vodenju sprememb v organizaciji, katerega je Biltenu Slovenske vojske, 2003-5/Št. 1, predstavil maj. Samo Flisek v članku z naslovom Vloga sprememb v vodenju organizacije.

Proces vodenja sprememb je sestavljen iz osmih točk:

- Vzpostavitev občutka nujnosti.
- Oblikovanje vodilne koalicije.
- Razvoj vizije in strategije.
- Posredovanje (podajanje) vizije spremembe.
- Omogočanje široko zastavljene akcije.
- Ustvarjanje vmesnih zmag.
- Utrditev uspehov in ustvarjanje dodatnih sprememb.
- Ukoreninjanje novih pristopov v kulturo organizacije (Flisek 2003: 93).

V našem primeru bodo že rezultati raziskave pokazali, da je nujno potrebno nekaj spremeniti, za kar bo potrebno z ustreznim pristopom občutek nujnosti prenesti na ključne in vplivne kadre. To je najtežji korak, katerega ovirajo različne ovire kot je na primer samovšečnost, pretekli uspehi, negativna organizacijska kultura, ego posameznikov, itd... (Flisek 2003: 96). Bistveno pri tem koraku je, da nosilec sprememb prepriča vpliven vodstveni kader, da so spremembe potrebne in, da mu uspe, da ta skupina vodij začne razmišljati o nujnosti sprememb ter prične podajati mnenja, predloge in razmišljanja. V našem primeru, bo nosilec raziskave glede na pridobljene rezultate,

moral nujnost sprememb predstaviti svojim nadrejenim in podrejenim, na način, da bodo dobili občutek in željo, da je potrebno v SV na področju vojaškega obnašanja in izgleda pripadnikov SV nekaj spremeniti.

Vendar en sam človek ni ključ do uspešnih sprememb, zato je za uspešno uveljavljanje sprememb zelo pomembno, da se oblikuje vodilna koalicija, ki bi jo v našem primeru sestavljali poveljniki od najvišjega nivoja in najmanj do nivoja poveljnikov bataljonov v sodelovanju z njihovimi enotovnimi podčastniki. Seveda morajo vsi člani omenjene koalicije čutiti in biti prepričani v nujnost sprememb.

Vizija je element, brez katerega si težko predstavljamo uspeh. Vizija nam prikazuje končno stanje, ki ga želimo imeti po končani uveljavitvi sprememb. Pri izdelavi vizije je pomembno, da sodeluje celotna koalicija in potem tudi skupaj oblikuje strategijo uvajanja sprememb. V našem primeru bi bilo smiselno, da nosilec aktivnosti na konferenci kjer bi bili udeleženci vsi člani koalicije torej poveljniki bataljonov in višje z njihovimi enotovnimi podčastniki predstavi osnutek vizije in strategije uvajanja sprememb, na podlagi katerega bi v nadaljnjih srečanjih skupaj oblikovali končno vizijo in strategijo načina uvedbe sprememb v njihovih enotah. Bistveno je, da je vizija jasna, dosegljiva in zelena ter rezultat dela in strinjanja vseh članov koalicije.

Za uspeh in doseg vizije je potrebno, da jo razume večina zaposlenih, za kar je zelo pomembno kako je vizija posredovana – podana širši množici zaposlenih. V našem primeru in v praksi se je pokazalo, da kljub temu, da smo vojaška organizacija se uveljavljanje sprememb z ukazi nikakor ni obneslo, zato bi bilo bolj smotno k uveljavljanju sprememb pristopiti po sistemu majhnih korakov. Kot prvo bi vizijo v preprostem jeziku predstavili poveljniki bataljonov na mesečnih sestankih kolektivov in enotovni podčastniki dodatno na mesečnih informiranjih podčastnikov. Smiselno bi bilo tudi, da se v enotah ravni bataljona in višje formirajo koalicije sestavljene iz poveljnikov in enotovnih podčastnikov nižjih ravni ter naprej podajajo vizijo do najnižje ravni posameznika vojaka. Pri podajanju vizije moramo biti pozorni, da jo podajamo jasno, z obrazložitvijo nujnosti, podkrepimo z osebnim primerom in tako prepričamo večino pripadnikov o njeni nujnosti.

V sklopu uvajanja sprememb je potrebno organizirati in omogočiti široko zastavljeno akcijo, v kateri imajo pri uveljavljanju sprememb vlogo vsi zaposleni. Kot primer bi lahko na nivoju SV v začetni fazi uvedli teden vojaškega obnašanja in urejenega izgleda pripadnikov SV. V tem času bi še poseben poudarek namenili vojaškemu obnašanju in izgledu vseh pripadnikov SV. V nadaljevanju bi vsaj enkrat tedensko v sklopu jutranjih

postrojev uvedli eno urno usposabljanje na temo obravnavane teme. Omenjene aktivnosti bi medijsko podprli in s tem seznanili vse pripadnike, da se spremembe uvajajo v vseh enotah SV. Pri vsem tem je zelo pomembno, da osnovna koalicija ves čas uvajanja sprememb in s tem posegov v ustaljeno organizacijsko kulturo sledi skupaj sprejeti zastavljeni viziji.

Ker je uveljavljanje sprememb poseg v organizacijsko kulturo je celoten proces dolgotrajen, zato je priporočljivo, da si v tem obdobju določimo točke vmesnih uspehov. V SV imam za realizacijo te točke idealne pogoje, naj omenim obdobje poviševanj in obdobje nagrajevanj, kar lahko izkoristimo ravno v prid doseganja zastavljene vizije, v tem času lahko najboljše pripadnike, povišamo v čin, nagradimo s priznanji ali jih prerazporedimo na višjo dolžnost. Kot sem že omenil imamo v vojaški organizaciji veliko prijemov, kjer lahko tiste, ki izstopajo kot uspešne z obrazložitvijo izpostavimo pred ostalimi pripadniki. Cilj vseh teh ukrepov je v skupno koalicijo pridobiti še tiste pripadnike, ki so do sprememb nevtralni ali imajo do sprememb negativen pogled.

V času uvajanja sprememb moramo biti pozorni, da ne pričnemo prekmalu praznovati zmage ali celo pozabiti na vizijo, kar se lahko v našem primeru, zaradi obilice in raznolikosti nalog kar hitro zgodi in zmago preobrne v poraz, kje zmagajo tisti, ki jih še nismo prepričali, da so spremembe pomembne, zato moramo biti pozorni, da se že osvojene in uvedene spremembe utrjujejo in stalno nadgrajujejo ter dopolnjujejo.

Da so spremembe sprejete lahko rečemo ko se ukoreninijo v kulturo organizacije. Če pogledamo na našem primeru, bi to pomenilo, da bodo pripadniki SV sprejeli predpisano vojaško obnašanja in izgled kot rutino, katero se bo samo še nadgrajevala in izpopolnjevala.

Projekt urejanja področja vojaškega obnašanja ter izgleda pripadnikov SV in posledično uvajanje sprememb na tem področju v SV, bo zelo zahtevna naloga, pri kateri bodo vsaj v začetku morali enotno sodelovati vsi ključni vodilni častniki in podčastniki, ki bodo imeli nalogo s svojim pozitivnim pristopom in osebnim zgledom na svojo stran ali kakor je že v zgornjem besedilu večkrat napisano koalicijo pridobiti kritično maso pripadnikov SV, kateri bodo na potrebo po urjenem vojaškem izgledu in vzornim vojaškim obnašanjem čutili nujnost po tem.

V vsakem primeru bo potrebno na novo izdelati, ažurirati in poenotiti ter združiti posamezne predpise, ki urejajo vojaško obnašanje in ostale elemente, ki vplivajo na izgled pripadnikov SV.

5 ZAKLJUČEK

V zaključni nalogi sem preučil področje vojaškega bontona in olike. Dejstvo je, da lahko termin vojaški bonton nadomestimo s terminom vojaško obnašanje, katerega sestavni del je osebni izgled. Slednji v kombinaciji z uniformo vizualno naredi vojaka in ta se je dolžan vojaško obnašati. Vojaško obnašanje in vse njegove komponente so v vojski strogo in do potankosti predpisane s pravnimi akti in predpisi. Tiste, ki v SV urejajo ali posredno vplivajo na obravnavano tematiko sem v nalogi teoretično predstavil. Kot dolgoletni pripadnik SV sem v času službovanja spoznal, da je področje vojaškega obnašanja v SV s strani pravnih aktov in predpisov nenatančno urejeno oziroma neprilagojeno tako sedanji strukturi SV kakor tudi opremi, ki jo uporabljamo. Tako sem v nalogi teoretične vsebine dopolnil s svojimi praktičnimi izkušnjami in ugotovitvami, ki nas vodijo do dejstva, da bo na obravnavanem področju potrebno vložiti veliko energije, tako v spremembe in ureditev predpisov, kakor tudi v njihovo implementacijo v enote SV.

V nalogi je izdelana in za izvedbo pripravljena raziskava z naslovom Vojaški bonton in olike. Z anketiranjem pripadnikov SV bo možno natančno ugotoviti stanje raziskovanega področja in na podlagi ugotovitev izdelati načrt korektivnih ukrepov za ohranjanje oziroma izboljšanje stanja. Uveljavljanje sprememb v organizaciji je velik projekt, katerega ni možno izpeljati v enem dnevu, zato sem kot pripomoček pri izdelavi korektivnih ukrepov dodal predlog rešitev, ki temelji na konceptu vodenja sprememb v organizaciji in posledično pripelje do spremembe organizacijske kulture.

V začetku naloge sem postavil šest hipotez, katere lahko skozi preučitev obravnavanega področja v nalogi in na podlagi osebnih izkušenj brez opravljene raziskave potrdim, ovržem ali delno potrdim. Opravljena raziskava bo postavljene hipoteze še natančneje potrdila ali zavrnila.

Prvo hipotezo lahko delno potrdim. Poznavanje predpisov, ki vplivajo na vojaško obnašanje in izgled pripadnikov SV s strani samih pripadnikov ni popolno. Dejstvo je, da pripadniki poznajo osnovne predpise, ki vplivajo na njihovo obnašanje in izgled, vendar dopolnila in novosti na tem področju slabo poznajo. Nepoznavanje predpisov je razvidno predvsem pri izvajanju postrojil in nošenju uniforme. Dokončno potrditev ali zavrnitev hipoteze pa bo z izvedbo pokazala raziskava.

Drugo hipotezo lahko v celoti zavrnem. Z preučitvijo veljavnih predpisov in njihovo izvedbo v praksi lahko z zagotovostjo trdim, da obravnavano področje s strani predpisov ni ustrezno urejeno. Predpise je potrebno poenotiti, centralizirati ter prilagoditi sedanji strukturi in opremljenosti SV. Sedanji predpisi, so po večini zastareli in ne dovolj natančni ter posledično neprimerni za praktično uporabo.

Tretjo hipotezo lahko delno potrdim. Dejstvo je, da se pripadniki SV znano vojaško obnašati kadar je to potrebno. Po drugi strani ugotavljam, da nižje, ko pogledam po hierarhični lestvici, nižja je raven vojaškega obnašanja. Da bo vojaško obnašanje v SV na ustrezni ravni in izvajano skladno s predpisi bomo lahko trdili takrat, ko bodo vojaki pozdravljali poddesetnike in bodo vsi pripadniki ne glede na kategorijo in spol upoštevali predpise, ki določajo njihov izgled.

Četrto hipotezo lahko delno potrdim. Iz osebnih izkušenj lahko potrdim, da se večina pripadnikov SV želi vojaško obnašati, tisti, ki pa to ne želijo pa ponavadi navajajo druge vzroke za njihovo nespoštovanje predpisov. To hipotezo bo s sigurnostjo možno potrditi ali zavrniti zgolj z izvedeno raziskavo.

Peto hipotezo lahko delno potrdim. Dejstvo je, da imamo pripadniki SV dobre možnosti za seznanitev z novostmi v SV. Pri novostih, pa je tako, da je pomembno kako so predstavljene in tukaj vidim pomanjkljivost katero bo v prihodnosti potrebno popraviti. Seznanitev z novostmi mora biti predstavljena po vseh možnih kanalih in obvezno podkrepljena z usposabljanjem, kar pa pri nas največkrat ni tako.

Šesto hipotezo lahko delno potrdim. Dokončna potrditev oziroma zavrnitev hipoteze bo možna po opravljeni raziskavi. Nekateri skladno z dolžnostjo vsakodnevno opozarjanje pripadnike SV na ustrezno vojaško obnašanje in izgled. Da bi pa to počeli ostali pripadniki, katerim to ni ena izmed primarnih dolžnosti lahko iz izkušenj potrdim, da v SV to ni uveljavljena praksa. V prihodnosti bo s ciljem izboljšanja stanja na obravnavanem področju potrebno opozarjanje uvesti v vsakodnevno delo vseh zaposlenih v SV.

V nalogi navedena dejstva so rezultat mojih lastnih spoznanj in ugotovitev, katere bo izvedena raziskava potrdila ali zavrnila.

Ob zaključku naj povem, da bo kljub morebitni spremembi predpisov in njihovi urejenosti še vedno zelo pomembno kako bodo ti implementirani v enote SV. Namreč vsaka

sprememba vpliva na delo posameznika in enote, zato mora biti ustrezno predstavljena in uvedena od vrha hierarhične piramide navzdol po načelu osebnega primera.

6 LITERATURA

FLISEK, Samo (2003). Vloga sprememb v vodenju organizacije. Bilten Slovenske vojske. 5 (1), 87 – 102.

Zakon o obrambi – uradno prečiščeno besedilo, Ur. l. RS, št. 103/04.

Zakon o službi v Slovenski vojski, Ur. l. RS, št. 78/07.

Navodilo o uniformah Slovenske vojske, MORS, št. 023-68/2008-5, 27. 2. 2008.

Navodilo o uniformah in opremi vojaških oseb, MORS, št. 017-04-21/97, 16. 7. 1998.

Pravilnik o oznakah v Slovenski vojski in dopolnitve, Ur. l. RS, št. 3/95, 95/02, 83/04, 62/05.

Pravilnik o priznanjih ministrstva za obrambo, Ur. l. RS, št. 41/07.

Pravila službe v Slovenski vojski, Ur. l. RS, št. 84/09.

Postrojivna pravila Slovenske vojske, MORS, šifra: 804-22-1/2004-1, 21. 1. 2004.

Vojaški protokol, MORS, št. 017-04-1/2004, 16. 3. 2000.

SEZNAM KRATIC

MORS	- Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
POSV	- Pravilnik o oznakah v Slovenski vojski
POSPSV	- Postrojitelvena pravila Slovenske vojske
PPL	- Podčastniška podporna linija
PINK	- Poveljevanje in kontrola
PSSV	- Pravila službe v Slovenski vojski
SV	- Slovenska vojska
SVN	- Slovenija

SEZNAM PRILOG

Priloga: Anketni list - vojaški bonton in olika.

PRIPADNIKI SLOVENSKE VOJSKE**Datum:****ANKETNI LIST –VOJAŠKI BONTON IN OLIKA**

Spoštovani!

Anketa se izpolnjuje prostovoljno in dani podatki služijo zgolj za analizo stanja poznavanja in izvajanja vojaškega bontona in olike v Slovenski vojski.

Vaši realni odgovori nam bodo v veliko pomoč, zato vas prosimo, da na vprašanja odgovorite čim bolj korektno in objektivno. Vaš odgovor obkrožite ali dopišite.

Za vaše sodelovanje se vam najlepše zahvaljujemo.

1.	<p>Status:</p> <p>a.) vojak b.) podčastnik c.) nižji vojaški uslužbenec d.) častnik e.) višji vojaški uslužbenec</p>
2.	<p>Spol:</p> <p>M Ž</p>
3.	<p>Starostna skupina:</p> <p>a.) 18 – 27 let b.) 28 – 37 let c.) 38 – 47 let d.) 48 in več</p>

4.	Koliko polnih let ste že zaposleni v Slovenski vojski? _____ let
5.	<p>Pravila službe v Slovenski vojski – III. Poglavje: RAVNANJE, OBNAŠANJE IN ODNOSI V SLOVESNKI VOJSKI:</p> <p>a.) Dobro poznam. b.) Slabo poznam. c.) Sploh ne poznam.</p>
6.	<p>Postrojitevna pravila Slovenske vojske:</p> <p>a.) Dobro poznam. b.) Slabo poznam. c.) Sploh ne poznam.</p>
7.	<p>Navodilo o uniformah in opremi vojaških oseb:</p> <p>a.) Dobro poznam. b.) Slabo poznam. c.) Sploh ne poznam.</p>
8.	<p>Pravilnik o oznakah v Slovenski vojski in dopolnitve:</p> <p>a.) Dobro poznam. b.) Slabo poznam. c.) Sploh ne poznam.</p>
9.	<p>S novo prispelimi predpisi (SOP, usmeritve, predstavitev, ...), ki se nanašajo na vojaško obnašanje, nošenje uniforme in oznak ter postrojila sem:</p> <p>a.) Dobro seznanjen. b.) Slabo seznanjen. c.) Sploh nisem seznanjen.</p>
10.	<p>Ali se z nadrejenimi oz. podrejenimi vikate:</p> <p>a.) Vedno. b.) Občasno. c.) Nikoli.</p>

11.	Ali se medsebojno poleg priimka nazivate tudi s činom: a.) Vedno. b.) Občasno. c.) Nikoli.
12.	Ali nosite uniformo skladno s predpisi: a.) Vedno. b.) Občasno. c.) Nikoli.
13.	Ali nosite oznake na uniformi skladno s predpisi: a.) Vedno. b.) Občasno. c.) Nikoli.
14.	Ali se obnašate skladno s Postrojitenimi pravili v Slovenski vojski: a.) Vedno. b.) Občasno. c.) Nikoli.
15.	Ali pozdravljate z vojaškim pozdravom višje po činu in položaju: a.) Vedno. b.) Občasno. c.) Nikoli.
16.	Nova pravila in določila sprejemem in pričnem izvajati: a.) Takoj, ko izvem za njih in so javno objavljena. b.) Počakam, da mi to ukaže nadrejeni. c.) Ne izvajam.
17.	Z nadrejenimi se ne vikam ker: a.) Se redno vikam. b.) Nisem prepričan ali je to potrebno oz. ne poznam pravil. c.) Ker od mene to ne zahtevajo. d.) Ker tudi oni mene ne vikajo. e.) Ker jih ne spoštujem.

18.	<p>Medsebojno sodelavcev s čini ne nazivam ker:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Redno nazivam s čini.b.) Nisem prepričan ali je to potrebno oz. ne poznam pravil.c.) Ker od mene to ne zahtevajo.d.) Ker tudi oni mene ne nazivajo s činom.e.) Ker jih ne spoštujem.
19.	<p>Uniformo ne nosim skladno s predpisi:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Nosim skladno s predpisi.b.) Ker predpisov ne opredeljujejo kako je potrebno nositi uniformo.c.) Ker jo nosim tako kot mislim, da je prav.
20.	<p>Oznake na uniformi nosim oz. ne nosim:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Tako kot je predpisano.b.) Tako kot mislim, da je prav.c.) Nosim oznake, pa čeprav vem, da niso predpisane.d.) Sploh ne nosim oznak.
21.	<p>Z vojaškim pozdravom ne pozdravljam:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Vedno pozdravim z vojaškim pozdravom.b.) Ker nisem prepričan kdaj naj pozdravim.c.) Ker ne poznam pravilnega postopka vojaškega pozdravljanja.d.) Ker ne spoštujem višjih po činu in položaju.
22.	<p>O novostih in spremembah s področja vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak sem največkrat seznanjen s strani:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Vojakov.b.) Podčastnikov.c.) Častnikov.d.) Vojaških uslužbencev.e.) Medijev.f.) Oglasne deske.g.) Sploh nisem seznanjen.

23.	<p>Usposabljanje povezano s postrojili, vojaškim obnašanjem, nošenjem uniforme in oznak se organizirano izvaja:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Najmanj 1x tedensko.b.) Najmanj 1x mesečno.c.) Najmanj 1x v pol leta.d.) 1x v letue.) Sem v zadnjem letu ni izvajalo.
24.	<p>Usposabljanje povezano s postrojili, vojaškim obnašanjem, nošenjem uniforme in oznak največkrat izvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Vojaki.b.) Podčastniki.c.) Častniki.
25.	<p>Ali vas je že kdaj, kdo opozoril, da se ne obnašate skladno s pravili službe oz. uniforme in oznak ne nosite skladno z veljavnimi predpisi:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Da.b.) Ne.
26.	<p>Ali ste že kdaj, koga opozoril, da se ne obnaša skladno s pravili službe oz. uniforme in oznak ne nosi skladno z veljavnimi predpisi:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Da.b.) Ne.
27.	<p>Kdo vas je že kdaj opozoril na neprimerno vojaško obnašanje:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Vojak.b.) Podčastnik.c.) Nižji vojaški uslužbenec.d.) Častnik.e.) Višji vojaški uslužbenec.f.) Civilna oseba.

28.	<p>V primeru novosti na področju vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak sem poleg seznanjenosti z novostmi tudi ustrezno usposobljen za izvajanje le teh:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Vedno.b.) Včasih.c.) Nikoli.
29.	<p>Če želim v enoti in pri sodelavcih uvesti na novo predpisane novosti s področja vojaškega obnašanja, nošenja uniforme in oznak, me moji nadrejeni pri tem:</p> <ul style="list-style-type: none">a.) Podprejo.b.) Ne podprejo.